กุ้งน้ำจืดสวยงาม

Freshwater Shrimp in the Aquarium

Joe Anderson

แปลและเรียบเรียงโดย **ทนงศักดิ์ ธนูทอง**[1]

Thanongsak Thanootong

การเลี้ยงปลาสวยงามในบ้านเรานับว่าเป็นที่นิยมกันโดยทั่วไป เนื่องจากปลาเป็นสัตว์ที่เลี้ยงง่ายมีรูปร่างและสีสันที่สวยงาม ส่วนกุ้งสวยงามมีน้อยคนนักที่รู้จักและนำมาเลี้ยง ซึ่งในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะเป็นที่นิยมเลี้ยงกันอย่างแพร่หลายด้วยรูปร่างและสีสันสวยงามแปลกตา ในที่นี้ได้นำกุ้งสวยงามบางชนิดมาแนะนำให้ท่านผู้อ่านได้รู้จัก นอกเหนือจากปลาสวยงามที่มีอยู่ มีกุ้งน้ำจืดที่นิยมนำมาเลี้ยงในตู้เป็นกุ้งสวยงามประมาณ 7 ชนิด ที่มีลักษณะนิสัยและถิ่นกำเนิดที่แตกต่างกันได้แก่ : **Yamato Numa Ebi/*Caridina spp.*, Ghost/Grass, Wood/Singapore, Rock/Mountain, Bumble Bee, *Macrobrachium*,** และ ***Neocaridina spp.*** กุ้งเหล่านี้ส่วนมากจะกินพวกสิ่งเน่าเปื่อย แพลงค์ตอน และพวกสาหร่าย เป็นอาหาร ส่วนกุ้งในตระกูลพวก Macrobrachium, ที่เรารู้จัก ตัวอย่างเช่น กุ้งก้ามกราม

1. กุ้ง Yamato Numa Ebi หรือ Japanese Marsh

กุ้งสวยงามหนึ่งในเจ็ดชนิดที่จะกล่าวถึงและพบว่าเป็นที่นิยมนำมาเลี้ยงในตู้โชว์ โดยเฉพาะชาวญี่ปุ่นนิยมเลี้ยงกันเป็นงานอดิเรก กุ้ง Yamato Numa Ebi, หรือJapanese Marsh หรือ Grass Shrimp ถูกจัดหมวดหมู่ไว้กับกุ้งพวก *Caridina japonica* โดย Nature Aquarium World literature ได้มีการนำมาเลี้ยงเป็นกุ้งสวยงามครั้งแรกในปี 1983 โดยนักเลี้ยงปลาและช่างภาพ ชื่อ Takashi Amano ด้วยเหตุผลอันนี้ทำให้มีผู้เรียกชื่อกุ้งชนิดนี้ว่า Amano shrimp. ตามชื่อคนที่นำมาเลี้ยงเป็นคนแรก

[1] โปรแกรมวิชาการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ คณะเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

Aquaculture Program, Faculty of Agricultural Technology, Songkhla Rajabhat University, Muang, Songkhla 90000 Thailand.

กุ้ง Yamato ขนาดโตเต็มที่ 2 นิ้ว (วัดจากหัวโคนกรี ถึงโคนหาง หรือประมาณ 5 เซนติเมตร) เป็นกุ้งที่ค่อนข้างจะทนต่อความเค็มในระดับต่างๆ และ pH ตั้งแต่ 6 ถึง 8.5 อย่างไรก็ตามไม่ค่อยทนต่อแอมโมเนีย/แอมโมเนียม/ไนไตรท์ และพวกโลหะหนัก อุณหภูมิควรต่ำกว่า 30 °Cเนื่องจากไม่ใช่กุ้งเขตร้อน(tropical species)

ลักษณะหนึ่งของกุ้ง Yamato คือการมีสีสันที่สวยงามน่าสนใจ ลำตัวสีน้ำตาลใส ถึงเข้ม บนแผ่นหลังมีแถบสีขาวออกน้ำตาลยาวจากโคนตาถึงหาง ข้างลำตัวมีเส้นแบ่งสีน้ำตาลแดงตลอดลำตัว มีจุดดำ 2 จุด บริเวณแพนหางข้างละจุด เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่ปรากฏขาเดินคู่ใหญ่ (ก้าม) (large claws) เหมือนกุ้งทั่วไป

2. กุ้ง Bumble Bee

กุ้ง Bumble Bee เป็นกุ้งที่อยู่ในตระกูล caridina species, *Caridina serrata*, นับว่าเป็นกุ้งสวยงามที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง มีการเลี้ยงในตู้ประดับเป็นงานอดิเรก Uwe Werner ได้กล่าวถึงกุ้งชนิดนี้ว่ามีการเลี้ยง กันอย่างแพร่หลายและเป็นที่รู้จักกันดีว่ามีการเลี้ยงเป็นกุ้งสวยงามมาหลายปีแล้ว ก้ง *C. serrata* มีแหล่งกำเนิดแถบเอเชีย เช่น ฮ่องกง นอกจากนี้ยังมีกุ้งชนิดอื่นๆ อีกหลายตัวที่พบว่ามีถิ่นกำเนิดแถบเดียวกัน เช่น *C. lanceifrons*, *Neocaridina serrata*, และ *Macrobrachium hainanense* มีกุ้งแคระหลายสายพันธุ์ที่เรียกกันเป็นกุ้ง **Bumble Bee** กุ้งลูกผสมอีกตัวหนึ่งที่มีสีสันอันสวยงามมากได้แก่ กุ้ง Crystal Red

กุ้ง Bumble Bee ค่อนข้างจะตัวเล็ก โตเต็มที่มีขนาดเพียง 1 นิ้วเท่านั้น การเจริญเติบโตช้ามาก ภาพขวามือเป็นภาพกุ้ง crystal red จากชื่อ crystal red จะเห็นว่า บนส่วนหลังของกุ้งเป็นแถบออกเกือบดำ หรือน้ำตาลเป็นปล้องๆ รอบแผ่นหลัง สีตรงส่วนนี้เหมือนกับจะบ่งบอกว่ากุ้งชนิดนี้อาศัยอยู่ในน้ำที่มี pH ต่ำกว่า 7.5 คุณภาพน้ำจะต้องดี สะอาด ปราศจากแอมโมเนีย/แอมโมเนียม อุณหภูมิที่เหมาะสมอยู่ในช่วงระหว่าง 22 – 25 ° C

กุ้ง Bee สามารถนำมาเพาะพันธุ์ได้ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี เพียงแต่เตรียมน้ำให้สะอาด จัดสภาพถังเลี้ยงให้เหมาะสม น้ำมี pH ปานกลาง อุณหภูมิ 22 – 25 ° C เติมอากาศ และจัดสภาพเลียนแบบธรรมชาติ กุ้ง Bee อายุประมาณ 6 เดือนถึงจะเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ หรืออาจจะเร็วกว่านั้นขึ้นอยู่กับการดูแลเอาใจใส่ ระยะนี้สามารถคัดเลือกมาผสมพันธุ์และเพาะพันธุ์ได้

3. กุ้ง Minami numa ebi

กุ้งสวยงามอีกชนิดหนึ่งที่มีสายพันธุ์ใกล้ชิดกับกุ้ง Yamato จัดอยู่ในจำพวก *Neocaridina* ปัจจุบันยังมีข้อมูลน้อยมาก กุ้งชนิดนี้ที่แนะนำก็ได้แก่ *Neocaridina denticula* ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีที่ประเทศญี่ปุ่นในนาม **Minami numa ebi** อาศัยในแหล่งน้ำที่มีอุณหภูมิอยู่ในช่วง 15 – 28 ° C และ pH เป็นกลาง ตัวโตเต็มที่มีขนาด 3-4 cm. กุ้งสายพันธุ์ *Caridina* และ *Neocaridina* จัดอยู่ในครอบครัว Atyidae ซึ่งกุ้งในครอบครัวนี้ประกอบด้วย 15 สายพันธุ์ มีกุ้งทั้งหมด 160 ชนิด ส่วนใหญ่อยู่ในแถบเอเชีย อเมริกาใต้ และแอฟริกา 120 ชนิด (species) อยู่ในกลุ่ม Caridina สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมก็เหมือนกับกุ้งทั่วไปไม่ทนทานต่อพิษของโลหะหนัก แอมโมเนีย ไนไตรท์ pH เป็นกลางกินอาหารพวกแพลงค์ตอน

4. กุ้ง Wood หรือ Singapore Shrimp

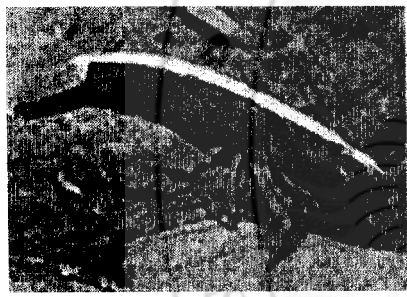

กุ้ง Singapore ลักษณะนิสัยคล้ายกับกุ้งพวก *Caridina* และ *Neocaridina* จัดอยู่ในสายพันธุ์ *Atyopsis* ครอบครัว Atyidae ชื่อวิทยาศาสตร์ *Atyopsis moluccensis* มีชื่อเรียกกันหลายชื่อตามลักษณะที่ปรากฏ เช่น Flower, Brine และ (มาเลเซีย) Rainbow นับว่าชื่อสามัญจะแตกต่างกันไปตามแต่ละแห่ง

กุ้ง Wood/Singapore ลำตัวเป็นสีแทน จนถึงสีชมพู มีแถบสีออกคล้ำบริเวณลำตัวถัดจากตาทั้งสองข้าง ยาวตลอดลำตัว บริเวณกลางหลังมีแถบสีขาวยาวจากกรีถึงโคนหาง ลักษณะที่แตกต่างจากกุ้งทั่วไปคือกลุ่มขาเดินคู่คล้ายกับพู่กันขาเดินคู่ใหญ่อยู่ตรงกลางคอยพยุงขาเดินคู่อื่นๆ ที่มีการพัฒนาช้า อวัยวะกินอาหารจะพัฒนาเป็นอวัยวะช่วยกรองกินเหมือนพวกหอยสองฝา มีผังผืดระหว่างนิ้วสองคู่ใช้พัดโบกแทนขาเดิน และจะใช้เป็นที่กรองสาหร่าย จุลินทรีย์และอาหารที่มีขนาดเล็กในน้ำทำหน้าที่เหมือนระบบกรองเคมีอินทรีย์ เป็นสิ่งที่น่าสนใจ เป็นกุ้งเขตร้อนอุณหภูมิค่อนข้างสูง 25 – 30 ° C กุ้งชนิดนี้มักจะอาศัยอยู่บริเวณที่ที่มีน้ำไหลถ่ายเทอยู่ตลอดเวลาฉะนั้นคุณภาพน้ำจะต้องมีออกซิเจนสูง อาหารส่วนมากจะเป็นอาหารธรรมชาติที่มีขนาดเล็ก เช่นพวกแพลงค์ตอน จุลินทรีย์ และสาหร่าย

5. กุ้ง Mountain หรือ Rock Shrimp

กุ้งภูเขาเป็นกุ้งสวยงามอีกชนิดหนึ่งในครอบครัว Atyidae ที่นิยมเลี้ยงกันโดยมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป *Attya* หรือ *Atya* and หรือ *Atyoida (bisculcata)*, ซึ่งรูปร่างและสีสันอาจจะแตกต่างกันบ้างตามสภาพแวดล้อม แต่มีความ

คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกับกุ้ง Atyopsis (Wood/Singapore) กุ้งนี้พบได้หลายแห่งทั้งเอเชีย อเมริกาใต้ และแอฟริกา ขนาดโตเต็มที่ 8 - 12 cm เป็นสัตว์ที่กินซากสัตว์อื่นเป็นอาหารมากกว่าที่จะกินแพลงค์ตอนหรือสาหร่าย สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมอุณหภูมิอยู่ระหว่าง 20-28 ^{0} C และ pH ควรจะเป็นกลาง สภาพแวดล้อมหลายอย่างเหมือนกับกุ้ง Atyopsis ลักษณะ**ไม่แตกต่างกันมากนัก**

6. กุ้ง ghost, grass, หรือ glass

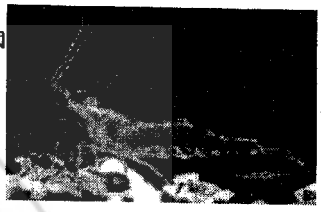

กุ้งเงา กุ้งหญ้า หรือกุ้งใส อยู่ในครอบครัว *Palaeomonidae* ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีของกลุ่มนักเพาะเลี้ยงปลาสวยงามแถบอมเริกาเหนือและยุโรป

กุ้งในครอบครัว Palaeomonidae ที่เป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มผู้เพาะเลี้ยงมีด้วยกัน 4 ชนิดได้แก่ *Macrobrachium*, *Palaeomonetes*, *Palaemon*, และ *Leander* กุ้งสองประเภทสุดท้ายเป็นที่รู้จักกันดีในกลุ่มกุ้งทะเล ส่วนกุ้งน้ำจืดที่คุ้นเคยที่สุดได้แก่กุ้งในกลุ่ม *Palaeomonetes* ซึ่งก็คือกุ้งพวก **ghost, grass, or glass** ปกตินิยมใช้กุ้งพวกนี้เป็นอาหารเลี้ยงปลาสวยงาม

กุ้ง *Palaeomonetes* นับว่าเป็นกุ้งที่มีความทนทานต่อสภาพแวดล้อมต่างๆได้ดี ทนต่อสภาพอุณหภูมิที่สูง กินพวกซากสิ่งมีชีวิตอื่นเป็นอาหารนอกจากนี้ยังกินพวกสาหร่าย และอาหารปลาสำเร็จรูปโดยเฉพาะ flake food ขนาดตัวโตเต็มวัยยาวประมาณ 5 cm มีอายุค่อนข้างจะสั้นคือประมาณ 1-1 1/2 ปี เป็นส่วนใหญ่ สีของกุ้งจะใส ถึง ขาว สามารถมองเห็นระบบทางเดินอาหาร กุ้งนี้มีขาทั้งหมด 10 คู่ สองคู่หน้าจะมีก้ามเล็กๆ ด้วย เอาไว้จับเหยื่อ กุ้ง *Palaeomonetes* แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ กุ้งน้ำจืด และกุ้งน้ำกร่อย

ลักษณะเฉพาะที่มีความแตกต่างกันระหว่างกุ้งน้ำจืดและน้ำกร่อยอีกอย่างก็คือกุ้งน้ำกร่อยหรือน้ำเค็มเมื่อฟักเป็นตัวใหม่ๆ ตัวอ่อนจะล่องลอยไปอย่างอิสระตามกระแสน้ำเหมือนแพลงค์ตอน (Planktonic larvae) ทำให้ยากแก่การปฏิบัติการดูแล การทำน้ำเขียว หรือการเพาะเลี้ยงแพลงค์ตอนพวกไดอะตอมเป็นงานที่สำคัญที่จะต้องเตรียมไว้ให้เพียงพอส่วนกุ้งที่เป็นกุ้งน้ำจืดแท้ๆ หลังจากฟักออกเป็นตัวลูกกุ้งก็จะจมอยู่ที่พื้นมีลักษณะคล้ายตัวเต็มวัยเพียงแต่ตัวเล็กกว่าเท่านั้น กุ้งหากินที่พื้นบ่อเราสามารถเลี้ยงจนกว่ามันมีการพัฒนาการจนช่วยเหลือตัวเองได้ อาหารสำหรับสัตว์ในรูปที่เป็นน้ำหรือมีขนาดเล็ก อาหารผง แพลงค์ตอนสัตว์ขนาดเล็กเป็นอาหารสำหรับกุ้งวัยอ่อนที่ดีที่สุด ควรจะแยกเอาพ่อแม่พันธุ์ออกหลังจากตัวอ่อนสามารถว่ายน้ำได้ภายใน 1-2 สัปดาห์ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับอุณหภูมิ ตัวอ่อนจะเข้าสู่ระยะที่เหมือนตัวเต็มวัย

7. กุ้งในตระกูล Macrobrachium

กุ้งที่มีการเลี้ยงเป็นกุ้งสวยงามตัวสุดท้ายที่จะกล่าวถึงนี้เป็นกุ้งในตระกูลเดียวกันกับกุ้งก้ามกรามซึ่งเป็นกุ้งน้ำจืดที่รู้กันโดยทั่วไป อยู่ในครอบครัว Palaeomonidae เป็นกุ้งที่เลี้ยงไว้ขายเป็นอาหารปลาสวยงาม มีกุ้งหลายชนิดด้วยกันในตระกูลนี้ ไม่ค่อยเห็นมีใครนำมาเลี้ยงเป็นกุ้งสวยงามกันมากนักแต่จะมีบางชนิดที่มีลักษณะที่แปลกเช่น สีใส สีทอง หรือดำ หรือค่อนข้างแปลก เนื่องจากเป็นกุ้งขนาดใหญ่ มีก้ามโตแข็งแรง สามารถทำลายพืชน้ำและกินกันเองได้โดยเฉพาะกุ้งตัวผู้ คำว่า “macrobrachium” แปลว่า "big arm" นอกจากจะนำมาเลี้ยงเป็นกุ้งสวยงามแล้วยังเป็นกุ้งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ การเลี้ยงและการจัดสภาพแวดล้อมให้เช่นเดียวกับกุ้งก้ามกราม

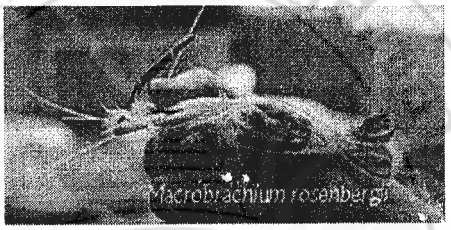

Macrobrachium rosenbergii

หนังสือที่แนะนำ

Barnes, Robert. Invertebrate *Zoology.* (bibliographical information unknown).

Brusca, Richard C. and Gary J. Brusca. 1990. Invertebrates. Sinauer . Associations, Sunderland, Massachusetts.

Fitzpatrick, Joseph F, Jr. 1983. How to Know the Freshwater Crustacea. Wm. C. Brown Co., Dubuque, Iowa.

Pennack, Robert W. 1989.Freshwater Invertebrates of the US, 3rd ed. John . Wiley & Sons, NY.

Strenth, Ned E. 1976. A review of the systematics and zoogeography of the. freshwater species of Palaemonetes. Heller of North America (Crustacea: .Decapoda). Smithsonian Contributions to Zoology, no. 228, pp 27.

Thorp, J.H. and A.P. Covich. 1991. Ecology and Classification of North American . Freshwater Invertebrates. Academic Press Inc., San Diego, CA.

Werner, Uwe 1998. Aqualog Special: Shrimp, Crayfishes, and Crabs in the . freshwater aquarium. Dipl. Biol. Frank Schafer, Germany.